

13 ביולי 2020, רמת-גן

אל"ם (מיל") שמואל מויאל - ראיון מצולם

עורכי הראיון: רס"ן יזהר יצחקי (ביה"ס למשפט צבאי), קמ"ש דניס אוסביאצוב (צוער בקורס קציני משפטים)

ביום 13 ביולי 2020 נערך ראיון מצולם עם אל"ם (מיל") שמואל מויאל.

להלן עיקרי הדברים אשר עלו בראיון.

רקע אישי ומסלול שירותו הצבאי של אל"ם מויאל

אל"ם (מיל") שמואל מויאל נולד בתל אביב למשפחת מויאל, משפחה ותיקה בישראל. סבא-רבא של שמואל, אברהם מויאל, נולד במרוקו ועלה לארץ בגיל 3, שנת 1853. המשפחה השתקעה תחילה בחיפה, וכעבור שלוש שנים עבר ליפו. אחיו של אברהם, יוסף בק מויאל, היה אחד ממקימי מגדל השעון המפורסם ביפו. דודו של שמואל היה אל"ם אהרן מויאל, הפרקליט הצבאי הראשי השני.

אל"ם מויאל התגייס לצה"ל בשנת 1964, במהלך שירותו הצבאי עבר קורס מ"כים בנח"ל, קורס קצינים בבה"ד 1 ושירת כמש"ק מודיעין וקצין מודיעין בחטיבת הצנחנים הסדירה שנלחמה במלחמת ששת הימים, בחצי-האי סיני. לאחר שירותו בצנחנים, אל"ם מויאל התחיל בלימודי משפטים אותם סיים בהצלחה והמשיך בשירות קבע - ליחידת דובר צה"ל ולצנזורה הצבאית.

ביחידת דובר צה"ל שימש בין היתר כרע"ן הקישור לעיתונות ולתקשורת, וזאת גם במהלך שיחות השלום עם מצרים. בהמשך, שירת בצנזורה הצבאית. לאחר מכן, יצא לחופשה ללא תשלום מצה"ל, במהלכה כיהן משך שלוש שנים כראש מחלקת העליה בדרום-אפריקה מטעם הסוכנות היהודית.

בתום שליחותו בחו"ל, שב לשירות הצבאי ושירת ביחידה לביטחון לאומי במשרד הביטחון, במסגרתה עסק בין היתר בשיחות השלום שלא הבשילו עם לבנון. בהמשך, בשנת 1979, בזמן כהונתו של תת-אלוף דב שפי כפצ"ר, היחידה לביטחון לאומי נסגרה והוצע לו לעבור לשרת בפרקליטות הצבאית מכיוון שחשבו שהניסיון הצבאי הייחודי שלו יכול לסייע. כך החל את שירותו בן עשר השנים בפרקליטות הצבאית, עד לפרישתו מצה"ל.

בתחילת דרכו בפרקליטות הצבאית שימש מויאל במשך שנתיים כתובע צבאי בחוליית פרקליטות מטכ"ל. יש לציין כי התפקיד היה בתקן סגן ואילו הוא מילא אותו בדרגת סא"ל. לתפקידו הבא כראש ענף הפיקוח המשפטי וההדרכה (רע"ן פקמ"ש) מונה בידי הפצ"ר דאז, תת-אלוף אמנון סטרשנוב. הענף היה כפוף בזמנו לפצ"ר והופקד על תחום הפיקוח המשפטי, הדין המשמעתי, החנינות וההדרכה ביחידה. כיום, מרבית תחומי אחריות אלו נמצאים באחריותו של בית-הספר למשפט צבאי.

בסוף שנת 1987, שובץ אל"ם מויאל כפרקליט בפרקליטות דרום ומפקדת חילות השדה (מפח"ש, היום מז"י - מפקדת זרוע היבשה). השיבוץ לתפקיד שנחשב באותה העת לתפקיד בכיר, לא היה ברור מאליו נוכח הוותק המצומצם יחסית של מויאל בפרקליטות הצבאית - אולם ניסיונו הצבאי האחר של מויאל עמד לזכותו, והמפקדים סברו שיוכל לתרום רבות לביצוע התפקיד. בתפקיד זה כיהן במשך חמש שנים.

לאחר סיום שירותו הסדיר, שירת בפרקליטות במספר תפקידים במילואים (מ"מ פרקליט המטכ"ל, מ"מ פרקליט חיל הים, מ"מ פרקליט עריקים ומ"מ פרקליט דרום).

**אל"ם מויאל כפרקליט דרום ומפח"ש;
ברקע, אל"ם עמנואל גרוס, נשיא בית הדין הצבאי במחוזות פיקוד הדרום ומפח"ש**

תקופת האינתיפאדה הראשונה

מויאל החל את תפקידו כפרקליט דרום ומפח"ש בסוף שנת 1987, כחודשיים לפני פרוץ האינתיפאדה הראשונה. בתקופה זו, פרקליטות דרום ומפח"ש הייתה אחראית על העמדה לדין על עבירות שבוצעו במרחב עזה, כחלק מהאינתיפאדה כאמור.

מויאל ציין מספר מקרים בולטים שטופלו על ידי החוליה:

משפט "גבעתי א" - בתיק זה הוגשו כתבי אישום נגד מספר חיילים מחטיבת גבעתי בעבירה של גרימת מוות. מויאל סיפר כי המשפט הסעיר את המדינה כולה, באופן המזכיר את הסערה הציבורית שנלוותה למשפט אלאור אזריה.

בימי האינתיפאדה הראשונה, פעלה חטיבת גבעתי ברצועת עזה, והתמודדה עם הפרות סדר במרחב זה. באחת מהפרות הסדר במחנה הפליטים ג'באליה, יודו אבנים אל עבר מספר חיילי החטיבה. החיילים פתחו במרדף אחר אחד החשודים שהיה קטין, אשר נמלט מהמקום ונכנס לביתו. החיילים פרצו אל הבית במטרה לעצור את הקטין.

אב המשפחה, האני אל-שאמי, ניסה למנוע בעדם מלעצור את בנו ובעקבות זאת נעצר האב תוך שימוש בכוח רב. האב נלקח למחנה מעצר. על אף שהיה פצוע, לא זכה העציר לטיפול רפואי ולמחרת נקבע מותו. בעקבות אירועים אלה הואשמו החיילים שהיו מעורבים במעצר בעבירה של גרימת מוות. התובעים שטיפלו בתיק היו עו"ד במילואים שמואל זילברמן ועו"ד ירון לוי (היום שופט מחוזי במחוז ת"א), את החיילים ייצג עו"ד מנחם עצמון.

נשיא בית-הדין הצבאי, השופט אל"ם עמנואל גרוס, זיכה את החיילים מעבירה של גרימת מוות, לאחר שקבע כי היה ניתוק בקשר הסיבתי שבין המוות לבין התנהגות החיילים. לצד זאת נקבע, כי הטיפול הרפואי שניתן היה לא ראוי ולא ניתן בזמן. בסופו של דבר, החיילים הורשעו בעבירה קלה יותר של התעללות ונשאו עונש מאסר בן מספר חודשים.

האשמים בבית המשפט (עילום דת) חילוני, כחבר השמיעו "ישלם קשה" שיעוריהם במחנה... כבוד יוכל היה לקנות מלב שבו חיים מותם מודעה מודעה... שיתנוכחו קיבלו חופו טוב... יבאו פומפוזיות ומשפחה ודחה נכבס וממלכתי לירות כוכב רחץ אדם מבוזר עד היו סמך חיי, אם לא נישט חוזה מש..."

גבריאל שטרסמן

משפט גבעתי: ניתוח לאחר המוות ב

מלאק סולמה עובדות להישעם של ארבעת חיילי "גבעתי" בתעללות ביוזם מנהג נכבדה ששמי האני בן דוב, קמד בית הדין הצבאי במחוז הדרום לגורו אתמול את ריגם בל "מעשי הוריקן והמלחי" שעשו באיח תחא בנג באוגוסט 1988.

לאחריו של רבר, עשה בתיוריו הצבאי חות כעס חסר גם מוגנה ישראלי שלא ויזה כליל את הארבעה, למרות מעשי הוריקן שעשו. כי לאור מקצע שלא יזכרה אשמת שתייה - בדיקה המוגנה ישרות לכו שהמטות שהוליו בנגנון נרצח לעיתו מאוחר יותר מסאור הצבאי של הוריקן - קצע גם שלא נרצח לו המלה המרה.

אמנו, הובילו מביימה המבלה המוגנה מוגמה כקצת ריחון שוד תורה בקורת ששקע שששבות רבינית לרופקים הצבאי השראי התבוללו אמנו סרופטנו לבסס עליה ערעור, התסקנה, כי האשמים לא מבוזר לרוע אותה חילוי, קצת כמתיק נוכח הולכה המפוסה, ליפוי כל ארמי ממוזר לירושלה המבנית של מעשה. מרם, לרעם בית הדין ביתו לרשמי חוסה ו שיש ראית ארצות הביטול ללמד על חילי מוספה מלילית שבה, לרעם השופטים, ונתן היה למנוח באריות האשמים לכל היתרה צביית של אששית שיתנוכחה תרנים לנפוח מום, לא חוה, אי כלל הכבוד יש סמם לרשמי את תבאנו של אדם חרשיע כסוחות רחם ומסקלות ובעשיות בכל חילי נשו השפיה על גורם מוגנה מיטה, אינה מעשה העציר על המוגנה לתפסה א.

בית הדין הצבאי במחוז הדרום גזר את דינם של ארבעה חיילי גבעתי בשל "מעשי הוריקן הנבלה" שעשו בתורם מנהג ג'בליה, שאמי האני בן דוב, ב-22 באוגוסט '88. בלי כל קשר לגזריהדין, הדי ניתוח מימצאים עובדתיים בהכרעת הדין של השופטים מעלה כמה וכמה תמהות. אם ארבעה החיילים "אינם חריגים", אם פקודה חוקית המנוסחת באגרת הרמטכ"ל מפברואר '88 "משתבשת" בפי מפקדים וחיילים עד כדי כך שמנסים להצדיק "מעשי" זוועה" במילוי פקודה חוקית, כי אז משהו חריג מאוד בחינוך החיילים הללו הן מבחינה אנושית והן מבחינה צבאית. אין ספק, הגלגולים שעברה הפקודה כדבר הורד שבה יש לנהוג כלפי חשודים, עצורים ומפירי סדר, מעירים על צורך בכדיקבית רחוף ביותר בצו"ל.

6

מתוך העיתונות - כותרת הממחישה את העניין הציבורי הרב בפרשה (עיתון מעריב); בתמונה שניים מארבעת החיילים הנאשמים

משפטי "גבעתי ב" - בשנת 1989, ובצל משפט "גבעתי א", הואשמו מספר קצינים וחיילי מילואים, בהם מג"ד בגבעתי, בגין עבירה של חבלה בכוונה מחמירה בעקבות שימוש בכוח לא-מידתי במהלך מעצר של שני חשודים. המג"ד הועמד לדין על התרשלות בגין אי-מתן פקודות ותדרוכים ראויים.

בכתב האישום צוין, כי הנאשמים היכו את שני העצורים במהלך מעצרו במחנה הפליטים אל-בורייג' שברצועת עזה, ובהמשך, לאחר שהעלו את העצורים לג'יפ, עצרו הנאשמים בחורשה והכו את העצורים כאשר מפקדם פיקח על הנעשה.

בעקבות המכות, נחבל אחד העצורים חבלות אנושות, שבעקבותיהן נקבע מותו באותו היום. גם תיק זה נדון על ידי הנשיא אל"ם גרוס, דבר שעורר ביקורת גדולה לאחר שהשמיע דעות נחרצות בתיק הקודם, שהיה בעל מסכת עובדתית דומה לעניין דנן. ביקורת זו אף הושמעה מבית-הדין הצבאי לערעורים אשר ייעץ לגרוס לפסול את עצמו מהתיק, אך השופט גרוס לא עשה כן. התיק הסתיים לבסוף בשנת 1990 בהרשעת החשודים על ידי הנשיא אל"ם גרוס.

א' **משפט גבעתי** מעריב 3 יום 111.90 17 בינואר 1991

'פגעו בתדמית הצבא ובמוסר'

עונשי מאסר והורדה בדרגה לחיילי גבעתי שהורשעו בנקיטת אלימות אכזרית ■ סגן עופר רשין: פעלנו בתאם להוראות

הורשעו בתכלה חמורה ולא בהריגה

המג"ד הורשע במזון פקודה לא תיקף בעליל

מסכם בפניו כי קטן באירוע נתיחלת זכרונותיו...
החליט לא לרכז סביבתו על...
לאור שרד המפורסם יעקב חיליס כמפלגה...
היה של כרז מסוימת בפניו בימים לית מספיק...
קל. מספר המלונט כון עופר רשין, קטן לית המפלגה...
חיי מן הונכט כח"ר אלי שישון וחיילי כול גוי רבנן...
רשין ביום זה כון חמור: עופר רשין והמאסר...
החור הולר: השנים הוכו כעת המסע כעודם כחור ימים...
ועוד יעיד.

מאת עזרא טוב

התחיל בן דן כוב האישום ועד ימים מסוימים, ולא שייך...
התנהגות חיילי צה"ל באותה תקופה. התנהגות הנאשמים היא...
היה למכות חזק, כל הנאשמים לא התכוונו רובי הנכח ועדי...
או להכותם על התלבושתם, כי כשן אנוניל אב בית דין תבא...
במקור הורס אל"ם חיים בליקוביץ בנוי חיים במספר בנקיון ב...
"רשע אני לחשירי, קטן אב בית דין, "סמירני, שודר לו...
תנועה זה שישן למשנת הדרגה והפוגע כן מניח כחובות...
בצבא והמסר המסרי, את חיי ולא מאשין והתנהגו הצבא כפי...
החילת ההפסידות.

אב בית דין: התנהגות הנאשמים היתה חריגה ומרחיקה לכת בחומרתה, הם הורשעו בנקיטת אלימות אכזרית. למרבית הצעיר, כל הנאשמים לא השמיעו דברי זרוע וצדק או גינוחים על התנהגותם

חשוב שהנאשמים הורדו בדרגה

סבור המשפכן פרופ' ש. ולמן פלו, לשעבר יו"ר הפקולטה למשפטים באוניברסיטת הברית

יש סמל, יענה יחסיים קטן לזכות כליה מוסרית...
הגבר לישראל.

חדשנות

א"רן רשין, שישן שומל על המסלל בפניו מן חוזה מסר...
קטן ביקול מודן כובו חשירי, ליתת היסורים על שישן קל...
כבייל, חסורל על חלק המפלגה המרדית כרובתו את חסר...
מך נא"ר, מסר המספכן פרופ' ש. ולמן פלו, לשעבר יו"ר...
הפקולטה למשפטים באוניברסיטת הברית.

הנאשמים תפסו לא היו כלי תנועה ילידים לרובי החמוצרי...
ות הוצרו רכשות תיכסול כולן נתונים לשיטה ליתנים מסר...
חיילים חמורים כון הרשאה על התנהגות חמורה...
כוכ המושב בית חיים הצבא ככמו ליתו את יתים קל הבסיס...
תקום ליתו המג"ד ששירי ליתתו מנון עוסל אה את חיליק...
תובי אמטול על גוי חיים "סמירני" בית דין תבא המפקדה...
עזרתה במסירותו או בקטנות ליתת לצדדי גנישה יתה כולו...
עזרת כליה, את החלוקה של הצבא מן חוזה שישן עוסל...
חיליקים חסר מספיקים לתקין כין מסר ח"ר ולת כמנים מסר...
מה אב"ר.

התחייבות שפעולה חיילי המלחה המסייעת בתקופה של ע"י...
פר יתקף היתה היתר המרוחק ככונ את כיתת למטרות המלחה...
הנתי לשפונת חרירי ליתת כון. כמות חמורה המלחה...
כוכ עופר רשין, מ"ס לשעבר המתיבה בנקיע, נבאא אסם...
כפוח חוראת מסריות ליתת כרובים ענה לצדדי כיתת...
החור על חתף לפנתיים את חורו ליתת מסל...
מסר (ולל) אלי שישון ככמו ככליל גוי רבנן שישיר...
ברבא אה תיכסי חסורל חיליקים אל כוכו, ירדתי חמורה...
חורית מסר על כנא חמורה הדרגה ליתת כרוב.

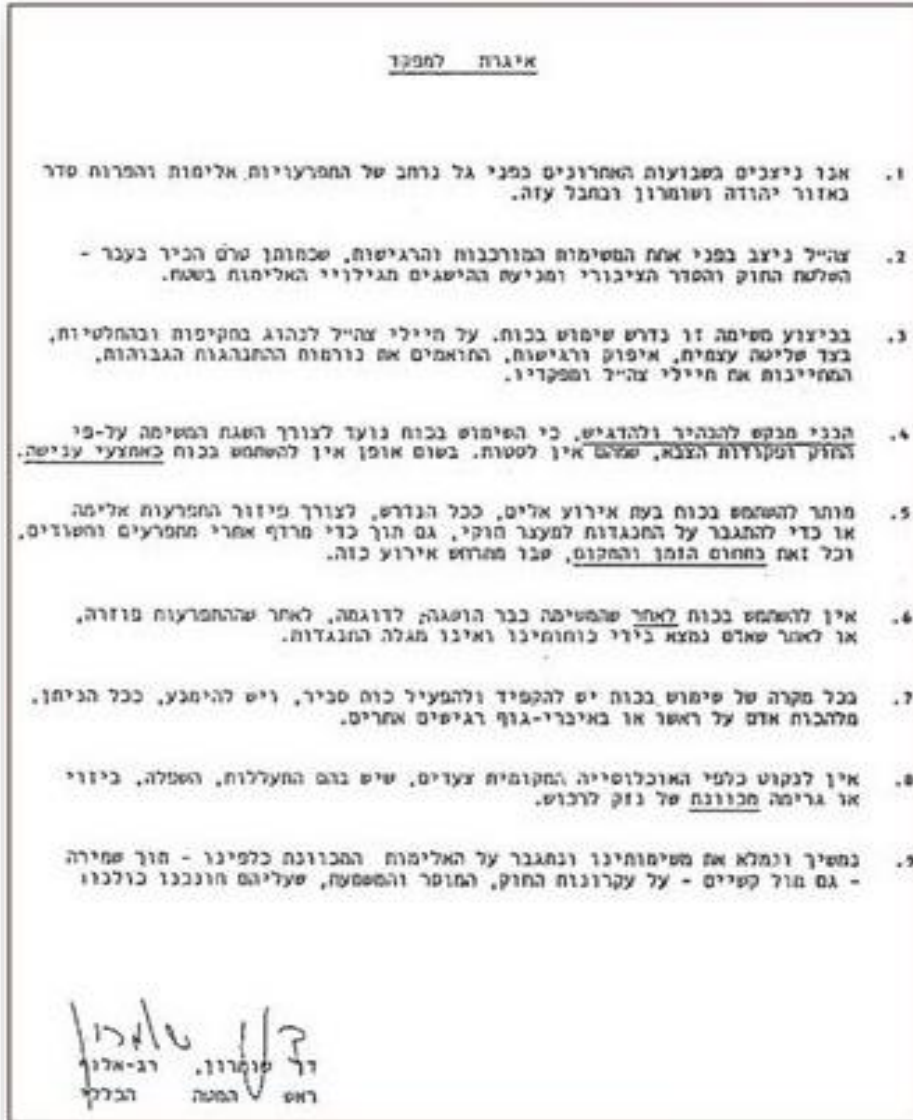
כותרת עיתון מעריב מיום 1 בנובמבר 1990 - בעיתונות ניתנה במה רחבה לעמדות ציבוריות, אקדמיות ועיתונאיות בקשר לפרשה הטעונה

מתוך עיתון מעריב, מיום 14 באוקטובר 1990 -
בכתבה מתואר הלחץ שהופעל על הפצ"ר, אמנון סטרשנוב

במהלך ההליך הושמעו טענות קשות מצד החשודים כלפי הדרג הפיקודי הבכיר. נטען כי המפקדים הבכירים עודדו פעילות מסוג זה ואף הורו לעשות כן. בית-הדין לא קיבל טענה זו (שנשמעה גם בפרשות אחרות, דוגמת פרשת אל"ם יהודה מאיר). נושא זה זכה להתייחסות אף בספרו של הפצ"ר דאז, תת-אלוף אמנון סטרשנוב, "צדק תחת אש" (בהוצאת ידיעות אחרונות) אשר עסק בפעילות הפרקליטות הצבאית במהלך האינתיפאדה הראשונה.

בעקבות אירועים מעין אלה וכחלק ממאמץ ההסברה למפקדים הופצה בחודש פברואר לשנת 1988 "איגרת הרמטכ"ל למפקד", בה הובהר כי השימוש בכוח נועד אך ורק לצורך השגת המשימה וכי אין להשתמש בכוח כאמצעי ענישה או לאחר שהושלמה משימת המעצר.

מויאל סיפר כי בתחילה, "האיגרת למפקד" יצרה בלבול מסוים בקרב החיילים מאחר והמסרים שהופיעו בה היו, לטענת חיילים, שונים בתכלית ממסרים אחרים שהגיעו והופצו בקרב הכוחות. לכן, עלו גם טענות על כך שהאיגרת לא פורסמה בזמן.

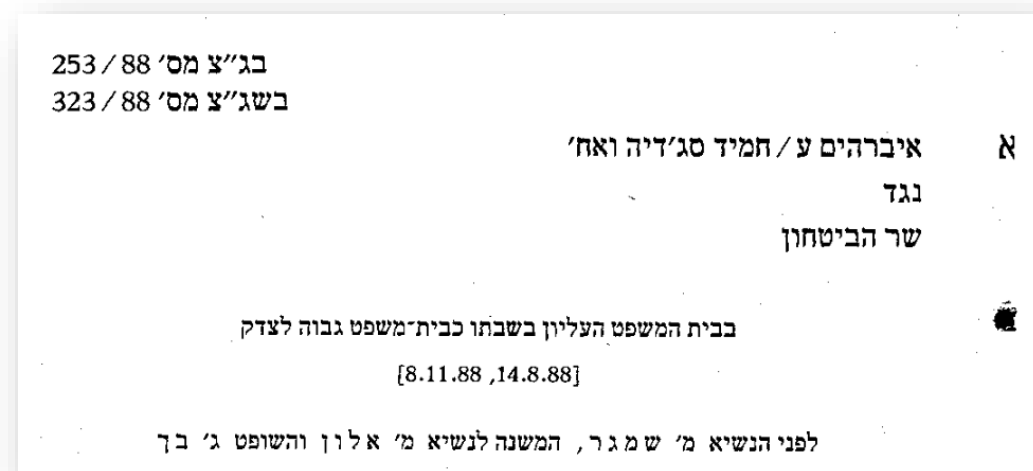
אל"ם מויאל סיפר כי התקופה של האינתיפאדה הייתה מורכבת. התקופה התאפיינה בהפרות סדר גדולות והצבא לא היה ערוך לטיפול בהן. כך, לחיילים לא היה ציוד מגן ולצבא לא היו אמצעים לפיזור הפגנות כמו רימוני הלם. בהיעדר אמצעים אלה השימוש בכוח פיזי הפך נפוץ. ההתמודדות עם האתגרים שנוצרו והלמידה מהם נעשתה תוך כדי מעשה.

בג"ץ 253/88 סג'דיה נ' שר הביטחון - דוגמא נוספת למורכבות התקופה, עליה סיפר מויאל, היתה סוגיית המעצרים ההמוניים - שהובילה להקמת מתקן הכליאה בקציעות ("כלא קציעות").

מתקן הכליאה הוקם לשם כליאת אסירים בטחונים ועצורים מנהליים. בשנת 1988 הוגשה עתירה לבג"ץ על ידי חמישה פלסטינים אשר הוחזקו בכלא קציעות במעצר מינהלי מכוח הצו בדבר מעצרים מינהליים (הוראת שעה) (יהודה והשומרון) (מס' 1229), תשמ"ח-1988.

העותרים היו תושבי יהודה והשומרון, שטענו כי העברתם למתקן הכליאה בקציעות המצוי מחוץ לשטחי יהודה ושומרון מנוגד לדין הבין-לאומי וכן הלינו על תנאי החזקתם ואופן קיום העררים בעניין מעצרם. מויאל ציין כי שופטי בג"ץ נשענו על מידע עובדתי ועל מראה-עיניים ממש, שקיבלו בביקור שערכו במתקן, טרם מתן פסק הדין. מויאל מספר, כי מפקד פיקוד הדרום דאז, אלוף יצחק מרדכי, דאג לאבטח את שופטי בית-המשפט העליון בעת ביקורם במתקן בסיוע צוות של סיירת מטכ"ל. העתירה נידונה על ידי כבוד הנשיא (כתוארו דאז) מאיר שמגר, המשנה לנשיא מנחם אלון והשופט גבריאל ברך.

העתירה אמנם נדחתה, במובן זה שהחזקתם מחוץ לשטחי יהודה ושומרון אושרה, אולם פסק הדין קבע כי צריך לשפר ולהשוות את הזכויות של העצורים במתקן כליאה בקציעות לזכויות המוחזקים בבתי-הכליאה האחרים בישראל. בעקבות פסק הדין הותקן "תקנון מתקן הכליאה של קציעות". התקנון הכיל הוראות שונות הנוגעות לתנאי החזקתם של העצורים והאסירים; התייחסות לנושא זכויות בענייני דת של העצורים; ביקורי משפחות; מפגשי עורכי-דין עם העצורים ועוד. בהתקנת התקנות השתתפו קציני פרקליטות מחוז דרום וכן קצינים ממחלקת הדין הבין-לאומי, שסייעו באפיון ההנחיות וניסוחן בראי כללי הדין הבין-לאומי הרלוונטיים.

תיק האפסניה של חטיבת גבעתי - חיילי גבעתי, אשר התאמנו באזור שדה-בוקר הוקפצו לצפון לקראת מלחמת לבנון הראשונה (שלום הגליל - של"ג), והשאירו מאהלי ציוד ואמל"ח, אשר רובם אבדו או נגנבו. ערכו של הציוד שאבד הוערך בשווי כספי גדול, בסך של מיליוני שקלים. הטיפול בפרשיה זו הגיע עד לרמטכ"ל. יתכן שבשל עברו הצבאי, בחר הפצ"ר סטרשנב לשלוח את מויאל להציג את התיק לרמטכ"ל, רא"ל דן שומרון.

מויאל ציין בבדיחות, כי הוא איחר מעט לאותה פגישה עם הרמטכ"ל - אבל בסופו של דבר הרמטכ"ל קיבל את עמדתו של אל"ם מויאל, לפיה בנסיבות העניין ניתן להסתפק בהעמדה לדין משמעותי בלבד.

תיקי תאונות אימונים - מויאל סיפר כי בתקופתו כפרקליט דרום ומפח"ש טופלו מספר תיקי תאונות אימונים. אחד התיקים הזכורים למויאל היה תיק "צאלים א". התיק עסק בתאונה קטלנית ומצערת של ירי מרגמות לגבעה בה נמצאו אנשי מילואים. כתוצאה מכך נהרגו חמישה אנשי מילואים. המג"ד ומספר מפקדים הועמדו לדין בבית-הדין המיוחד בקריה. התובעת בפרשה הייתה עוזרת התובע הצבאי הראשי, רס"ן עינת רון; הסניגור היה סא"ל דוד רוזן, אז הסצ"ר.

במשפט אסון צאלים העיד אתמול מי שהיה מפקד האגד הארטיילרי

"15 שנה אני תותחן – ורק פעם אחת בקריהאש לא הבחין בטעות"

מאת הדס מגור

"זו טעות נדירה מאוד. 15 שנה אני תותחן ואני זוכר רק פעם אחת שבה כקר האש לא הבחין בטעות בהוראת הירי", אמר אתמול אל"מ איבל גלערי, שהיה מפקד האגד הארטיילרי בזמן אסון צאלים והעיד אתמול במי שפטם של חמישה מהנאשמים. אל"מ גלערי הסביר כי צד גרמה שרשרת טעויות, קלות לכאורה, אסון טרגי, בו נהרגו חמישה חיילים ו-10 נפצעו.

הכל התחיל, אמר העד, מהוראה שגויה בקשר שנתן קצין השיתוף הארטיילרי (קס"א), סרן איתן פרידמן. כל הנוכחים בתרגיל חשבו שעומדים לירות לגבעה שנקראת אה שושי, שעה שהחיילים היו בדרכם לגבעה הנקראת 3,4,4. סרן פרידמן נתן בקשר מילת קוד שגויה לסול"ל הירי. משמעה היה ירי לעבר הגיבעה שעליה עמדו החיילים.

אל"מ גלערי ציין שכתוצאה מהאסון שונה הנוהל, ועתה יש לומר כקשר גם את מילת הקוד וגם את שם היעד שאליו יורים.

גם אתמול, כבשתי הישיבות הקודמות, היה אולם בית הדין הצבאי המיוחד בקריה, מלא בני משפחות והורים שכולים. מחוץ לאולם בכו חרישית.

"מי יכול היה לעצור את האסון באותו פרק זמן קצר, ממתן ההוראה השגויה ועד הנפילה?" שאלה יו"ר בית הדין, אל"מ נילי פלר. אל"מ גלערי הרגיש כי היכולת והאמצעים לאתר את ההוראה השגויה היו בעיקר בידי סוללת הירי ומפקדה, סרן עופר צוריאל.

"זו היתה החוליה החזקה ביותר כשרשרת שיכולה למנוע את הטעות", אמר. עוד ציין כי סרן צוריאל, ששימש גם קצין נטיחות העמדה, לא ערך נזהל בריקה בלתי תלוי של נתוני הירי על המפה. "תפקידו", אמר, "היה לבדוק על המפה שהירי לא נעשה לאזור אסור".

העד ציין עוד כי היו טעויות במספר הפגזים שנורו מהסוללה, ללא אישור מיוחד ממפקד התרגיל, סא"ל מאיר רן (מרציאנו). גם המג"ד, רס"ן רמי מימון, אמר העד, יכול היה לנודא את מילות ההפעלה המקובלות, אבל עיקר האחריות לעניין זה היתה של הבקר שלו, האחראי, רס"ן אביבי. גם רס"ן איציק צדיק, מפקד הסיוע החטיבתי, יכול היה לזהות את הטעות, אבל לא שמע אותה. הקמב"ץ הלך בדגל ולא היה בהאונה. מפקד הסוללה, אמר העד, היה צריך לוודא שהקמב"ץ נמצא בהאונה, "ואז האסון היה נמנע".

עיתון מעריב מיום 21 בפברואר 91 - ההליך המשפטי דווח בכל ערוצי התקשורת

תיק נוסף בתחום תאונות האימונים עליו סיפר מויאל הוא **תיק שעסק במותו של חניך מבית-הספר להנדסה צבאית** (בהל"ץ) אשר נהרג בעת פינוי מוקשים.

סיבת הפיצוץ לא הובררה ומשפחתו של החייל המנוח הגישה עתירה לבג"ץ כדי שיורה לרשויות לבדוק את הסיבות שהובילו לפיצוץ. אל"ם מויאל נסע ביחד עם נציגת הפרקליטות לפגישה עם פצוע מקיבוץ אפיקים בצפון הארץ, שנפגע בתאונה דומה בחיל-ההנדסה, והתעוור כתוצאה מהתפוצצות מוקש. זאת, כדי לקבל מידע נוסף בקשר לאירוע. בנוסף, נערך שיתוף פעולה עם הטכניון במטרה להבין את סיבת הפיצוץ. בסופו של יום, העתירה לבג"ץ נדחתה ובג"ץ אישר את כל הפעולות שנעשו.

תיק נוסף בו טיפל מויאל עסק במוות של צוער בשריון כתוצאה מחנק בשל מתקן כיבוי-אש אשר התפוצץ בטנק בו שהה (גז פריאון). בעת הבירור שנערך, עלה כי ההנחייה שניתנה לצוערים אסרה עליהם לצאת מהטנק בכל מחיר. תיק אחר שטופל בתקופתו היה תיק גרימת מותו של החייל קובי פוליקר ז"ל (אחינו של הזמר יהודה פוליקר), כתוצאה מכך שחבטו בראשו בקסדה בעת קטטה בין חיילים, שאירעה במאהל צבאי. למויאל זכור הצער הרב שנגרם לבני משפחת החייל.

תיק נוסף בו טיפל מויאל היה תיק שימוש בלתי חוקי בנשק (משחקים בנשק), שכונה "משחקי איציק". תיק זה עסק במשחקי נשק מסוכנים בהם החיילים הכניסו מחסנית לנשק תוך ניסיון ללחוץ על ההדק, לפני שווידאו שהמחסנית הייתה לגמרי בפנים, בתקווה שלא ייגרף כדור לבית הבליעה בקנה הנשק. כתוצאה ממשחקים אלו נפגעו מספר חיילים - והאחראים לכך הובאו לדין.

מבט רחב על פועלו של מויאל כפרקליט דרום ומפח"ש

מויאל סיפר כי לתחושתו, בתקופה בה שירת כפרקליט דרום ומפח"ש, החולייה הייתה בתקופה של פריחה. הקצינים עבדו שעות רבות, בשל ריבוי התיקים, בשל ריבוי הנושאים שטופלו ובשל מורכבותם של חלק מהעניינים. בנוסף לתחומי העיסוק של החוליות היום, בעבר קציני פרקליטויות המחוזות הפיקודיים טיפלו גם בתיקי עריקים, בתיקי תעבורה ובסוגיות בתחום הדין-המשמעתי, וסיפקו ייעוץ משפטי בנושאים מסוימים. אל"ם מויאל בירך על כך.

הקצינים היו תובעים מוכשרים, בעלי מוטיבציה גדולה ולמויאל זכורה היטב חדוות העשייה במשרדי החוליה - ששכנו לצד משרדי הסניגוריה ולצד לשכות שופטי בית-הדין הצבאי. היחסים בין קציני החוליה היו יחסים קרובים והחולייה הייתה מאוד מגובשת, גם בתוכה וגם בקשריה עם הסניגורים ועם מוסדות בית-הדין. התובעת הפיקודית הייתה רס"ן מירית סיון. בין התובעים ששירתו בחוליה בתקופתו, היו עורכי הדין סגן יהודה גרינהאוז, סגן רונן קצף, סרן ירון לוי שמאוחר יותר מונה כאמור לשופט מחוזי במחוז ת"א וכן סגן צעיר, ד"ר אביחי מנדלבליט שלימים מונה לתפקיד הפצ"ר וכיום מכהן במשרת היועץ המשפטי לממשלה.

אל"ם מויאל סיפר עוד, כי בזמן שירותו כפרקליט דרום ומפח"ש, נושאי פיתוח והעשרת הקצינים ששירתו תחתיו היו חשובים לו, ולכן ביקש להנחיל בקרב פקודיו עקרונות שיבטיחו את למידתם ובנייתם כקצינים, כדוגמת "הגדלת ראש" והפעלת שיקול-דעת רחב ככל האפשר.

כפי שצוין קודם, בתקופתו של מויאל, החוליות המרחביות השונות היו אחראיות כאמור, גם על מתן ייעוץ משפטי למפקדי הפיקודים. כאשר הנועצים פנו לפקודיו בסוגיות משפטיות שנגעו לתחומי העיסוק של מחלקת הייעוץ והחקיקה (יעח"ק) למשל, מויאל עודד את הקצינים שלא לשלח את הנועצים "בהפנייה אוטומטית" לאיש קשר ביעח"ק, אלא ללמוד את הנושא תוך הסתייעות במחלקת יעח"ק ולהשיב לפנייה בעצמם. זאת, במטרה שפקודיו ירחיבו אופקים ולא יתעסקו רק בעניינים הרגילים של התביעה.

לדעתו של מויאל, הרחבת אופקים זו שיפרה את יכולותיהם של התובעים כמשפטנים, במובן הצר ובמובן הרחב גם יחד. בנוסף לכך, דגל אל"ם מויאל בהבעת דעה ועודד את פקודיו להביע את דעתם האישית ללא מורא בכל תיק, גם אם דעה זו סתרה את דעתו שלו.

הוא טען שעל אף שהיה בדרגה יותר גבוהה, למד רבות מפקודיו דווקא כאשר הביעו את דעותיהם. כמו כן, מויאל דגל בעקרון של שיתוף ידע - ולכן עודד את הקצינים, לבוא למשרדו אחת לכמה זמן כדי שייחשפו לתיקים שונים שטופלו בחוליה ויביעו את דעתם לגביהם. זאת ועוד, מויאל האמין כי יש לבחון לעומק כל תיק ותיק ואף להגדיל ולדבר עם מפקדיו של החשוד ועם הסניגורים - ולא להסתפק רק בנתונים יבשים כגון מסמכים ותדפיסים אישיים, אלא לשאוף להבין טוב יותר את מצבו של החשוד ולהתאים את הטיפול לעניינו.

שינויים בפרקליטות הצבאית בשנות פעילותו של מויאל

מגמת דעיכת הסמכות הפיקודית אל מול הסמכות המשפטית - בהקשר זה מויאל נתן לדוגמא את נושא אישור גזרי הדין שהיה בסמכות האלופים הפיקודיים.

בתקופתו של מויאל, אלופי הפיקוד היו צריכים לאשר את גזרי הדין שהוטלו על ידי בתי-הדין הצבאיים. לעיתים תכופות, טרם אישור גזר הדין, האלופים נטו להתערב בעונש לשם הקלה על הנאשמים. בכך, הם פגעו בסמכות בתי-הדין הצבאיים ובלגיטימיות הענישה שהוטלה. לכן, היה צורך לשכנע את האלופים שלא להפעיל את סמכותם, אלא רק במקרים חריגים של שינוי נסיבותיו האישיות של הנאשם. הפרקליטים הסבירו שוב ושוב, שבתי-הדין הצבאיים משקללים בעונש שהם גוזרים את הנסיבות האישיות של הנאשמים. מויאל ציין, כי בסופו של דבר ההבנה שלא ראוי להתערב בעונשים אלה חלחלה היטב לעשייתם ולהחלטותיהם של ראשי המחוזות הפיקודיים. לבסוף, סמכויות אלו צומצמו במילא, וזאת בהליכי חקיקה לתיקון חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955.

קושי נוסף במישור היחסים שנוהלו עם חלק ממפקדי הפיקודים נבע מכך, שחלקם לא הבינו כי הכפיפות המקצועית של הפרקליט ושל קציניו הייתה לפצ"ר. חוסר הבנה זה גרם למורכבות, שכן היה חשוב ליצור מצד אחד קירבה וקשרי-אמון עם המפקדים, ולתת להם "תחושה שאנחנו עימם ומשלהם", אך מצד שני לשמור על ריחוק מקצועי ועל עצמאות הדרג המשפטית.

צמצום תחומי העיסוק של החוליות המרחביות - כפי שהוזכר קודם, בעבר הלא רחוק ועד לשנת 2007, החוליות המרחביות של הפרקליטות הצבאית ובהן פרקליטות דרום ומפח"ש, היו אחראיות הן על ההיבט היעוצי למפקדים, הן על עיסוקם הרגיל בענייני התביעה.

מויאל מוסיף ומבקש להדגיש את גיוון העשייה. קציני החוליות ייעצו למפקדים בגישה מרחיבה, ואף למפקדי חטיבות שהיו תחת סמכותם, במגוון נושאים. כמו כן, עיסוקם בענייני התביעה היקף מספר רב ביותר של נושאים, כגון ערעורים על דין משמעותי, עריקים, תיקי תעבורה ואף ייעוץ משפטי וליווי לפעילויות מבצעיות ולהכנת היחידות אליהן (לדוגמה, תפיסת קווי בט"ש).

במהלך השנים הוקמו יחידות ייעודיות לנושאים אלו כגון: פרקליטות עריקים, פרקליטות תעבורה ופרקליטות מבצעים. בנוסף, המחלקות הייעוציות הפכו דומיננטיות יותר. מסיבות אלו, חזה מויאל בזמן-אמת, בכך שסוגי התיקים והנושאים בהם טיפלו תובעי החוליות המרחביות הלכו והצטמצמו. בשנים האחרונות, בשירות המילואים של אל"ם מויאל, רוב התיקים בחוליות היו תיקי סמים, אלימות, תיקי משב"ם (מוות שלא בנסיבות מבצעיות), תיקי שימוש בלתי-חוקי בנשק וכן תיקי עבירות מין.

לדעתו של אל"ם מויאל, ודאי שלעיסוק הממוקד יש יתרונות בהתמקצעות והעמקה, אך מנגד, הוא כירסם בוורסטיליות של התובע והקטין את שדה-העיסוק המשפטי שלו, ובכך צמצם את מרחב הלמידה והרחבת האופקים. מבחינה אישית, מויאל נהנה יותר מהמגוון וסבור שיש בו תועלות רבות.

תובנות לתובע המתחיל

בסיכום דבריו, ביקשנו מאל"ם מויאל להציע תובנה חשובה או שתיים, לקציני הפרקליטות הצבאית בתחילת דרכם, ובפרט לתובעים צבאיים.

אל"ם מויאל ממליץ לכל תובע להתעמק בכל תיק ולעיין בו מכריכה-לכריכה; איננו יודעים מה יגלה התיק, ומה הפוטנציאל שלו, עד שלא העמקנו בו כראות. חשוב לבחון את התיק, גם כדי לגלות פגמים אפשריים, וגם כדי לבחון את מלוא מרחב האפשרויות וההחלטות שאפשר לנקוט לגבי.

לדעת אל"ם מויאל, יש גם חשיבות גדולה - להתעמק ברקע של החייל ובעברו. גם מידע זה, יכול לסייע לנו בהתאמת הטיפול הנכון ביותר לכל תיק ותיק.

בסיכום דבריו, ציין אל"ם מויאל שהוא מעודד את התובעים הצעירים להשמיע את דעתם וכן שלא לחשוש מעסקאות טיעון (הסדרי טיעון) - הן אינן בהכרח דבר רע, כל עוד הן אינן פוגעות באינטרס הציבורי ובשלטון החוק בשורות הצבא.

אנו מודים לאל"ם מויאל על הזמן שהקדיש לנו ועל תובנותיו מאירות העיניים שהוסיפו לידיעותינו על ההיסטוריה של היחידה.